

MUINSUSKAITSEAMET

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
info@mkm.ee

kuupäev digiallkirjas nr 5-14/2249-1

Muinsuskaitseameti tagasiside maakonnaplaneeringute elluviimise kohta

Soovisite oma 15.09.2025 kirjaga nr 13-2/3252-1 infot kuidas on toimunud maakonnaplaneeringute elluviimine meie valitsemisala valdkondades. Palusite ka kirjeldada, kuidas valdkonna eesmärkide saavutamisel on lähtunud maakonnaplaneeringutest, millised on olnud maakonnaplaneeringute elluviimise kogemused (sh väljakutsed). Samuti ootate ettepanekuid maakonnaplaneeringute tõhusaks elluviimiseks tulevikus.

Märgime, et puutume oma töös kokku pigem üldplaneeringute kui maakonnaplaneeringutega ning esitame tagasiside maakondade kaupa:

Harju maakonnaplaneeringus 2030+ ja kohalike omavalitsuste üldplaneeringutes on Muinsuskaitseameti antud sisendiga arvestatud. Lääne-Harju üldplaneeringus on põhjalikult käsitletud nii riikliku kaitse all olevat kultuuripärandit ning XX sajandi arhitektuuri¹ objekte, mis on seal määratud väärtuslikeks objektideks. Kahetsusväärset on esinenud juhtumeid, kus kultuuriväärtusega hoone on sellest hoolimata lammutatud.

Ida-Viru maakonnaplaneering on meile teadmata põhjusel osaliselt peatatud. Kõik üldplaneeringud maakonnas on koostatud kooskõlas kehtivas maakonnaplaneeringus seatud eesmärkidega.

Järvamaa maakonnaplaneering on aegunud ja seda on muudetud tänaste kahe valla – Türi ja Järva – ning Paide linna planeeringute ja strateegiaga. Lisaks on koostatud Järvamaa arengustrateegia 2035+. Muinsuskaitseameti vastutusvaldkond on üldiselt käsitletud pigem kohalike omavalitsuste üldplaneeringutes. Kohaliku omavalitsuse algatus kultuuripärandisse puutuvatel teemadel konsulteerida on pigem harv. Koostööd aitaks tõhustada regulaarne aruteluformaat Muinsuskaitseameti ja kohaliku omavalitsuse osavõtul, vajadusel kaasates maakondlike arenduskeskuste võrgustikku kuuluvat Sihtasutust Järvamaa.

Raplamaal on kolm kehtivat maakonnaplaneeringut, millest maakonnaplaneering 2030+ on valdade üldplaneeringute koostamise aluseks. Muinsuskaitseametile teadaolevalt on kehtestatud Kehtna ja Kohila ning koostamisel Rapla ja Märjamaa. Koostöö on olnud hea.

Lääne-Virumaa maakonnaplaneeringu 2030+ kehtimise ajal on toimunud kõikide kohalike omavalitsuste uute üldplaneeringute koostamine, v.a Rakvere linn, need menetlused on erinevas etapis. Koostöö Muinsuskaitseametiga on olnud paikkonniti erinev. Esitatud sisend on üldiselt

¹ XX sajandi arhitektuuri ülevaade, <https://register.muinas.ee/public.php?menuID=architecture>
Pikk 2 / 10123 Tallinn / +372 640 3050 / info@muinsuskaitseamet.ee / www.muinsuskaitseamet.ee / Registrikood 70000958

hästi vastuvõetud, kuid kohaliku tähtsusega kultuuripärandi käsitus kipub jääma napiks. Paremini on teadvustatud arheoloogiasse puutuv ja väärtuslikud maastikud.

Pärnumaa maakonnaplaneeringu alusel on koostatud kohalike omavalitsuste üldplaneeringud, millest Pärnu linna, Lääneranna valla, Põhja-Pärnumaa ja Saarde valla üldplaneeringud on Muinsuskaitseametiga kooskõlastatud.

Põlvamaal on 2017. aastal kehtestatud maakonnaplaneeringus toodud suuniste elluviimine samuti seisnenud peaaesjalikult haldusreformijärgsete uute üldplaneeringute koostamises. Kui maakonnaplaneeringus on kaitsealune kultuuripärand kajastatud väga üldsõnaliselt, siis selgelt on antud suunis tegeleda üldplaneeringutes kaitse all mitteoleva kultuuripärandiga. Üldplaneeringute kooskõlastamise menetluses ilmnes, et planeeringute koostajate teadlikkus kultuuripärandist, iseäranis kohaliku tähtsusega pärandkultuuriobjektidest, on madal.

Saare maakonnaplaneeringus 2030+ (kehtestatud 2018. a) on üldistatult kajastatud mälestised ja muinsuskaitsealad ning kohaliku tähtsusega pärandkultuuriobjektid. Kahetsusväärset ei ole kohaliku tasandi kultuuriväärtuste kaitse korraldus kuigivõrd hõlmatud üldplaneeringutes, mis on põhjustanud avalikkuse täiendava surve Muinsuskaitseametile ka neis küsimustes, mis tegelikkuses on kohaliku omavalitsuse haldusalas. Metsaraiete, uusarenduste, uute trassikoridoride, karjäärade jmt kasumisurve tõttu on riikliku kaitse all mitteolevad pärandkultuuriobjektid ohustatud ja omanikuhoid, kui kaitse ainus meede, ei ole efektiivne.

Valgamaal on pärast maakonnaplaneeringu kehtestamist jõutud kehtestada üksnes Tõrva valla üldplaneering, kus kultuuripärandi käsitus on äärmiselt napisõnaline. Kohaliku omavalitsuse sõnul on see põhjendatav madala järelevalvevõimekusega, mistõttu ei ole otstarbekas seada rohkeid tingimusi. Samuti ei ole Tõrva vald leidnud lisavahendeid miljööväärtuslike piirkondade hooneomanike teadlikkuse tõstmiseks, kuigi selle näeb ette maakonnaplaneering.

Valga vallas, kus üldplaneering on alles koostamisel, töötati 2025. a välja meede miljööväärtuslikel aladel asuvate hoonete renoveerimistööde toetamiseks, mille positiivset mõju hoonete korrastamisele on juba näha. Samas on kaitse all mitteoleva kultuuripärandi, näiteks XX sajandi arhitektuuri kultuuriväärtuslikud objektid, väärtus vähe teadvustatud, mistõttu selline pärand on suures hävimisohus. Kohalik omavalitsus kasutab ressursse mitte ajalooliste hoonete renoveerimiseks või neile võimekate omanike leidmiseks, vaid lammutamiseks. Koostöö Muinsuskaitseametiga, erinevate lahenduste ja võimaluste arutamiseks, vajab parendamist.

Maakonnaplaneeringu punkti, et muinas- ja keskaegsete asustuskeskuste läheduses võib olla veel leidmata kultuuriväärtusi, näevad kohalikud omavalitsused pigem oma arendustegevuse piiranguna.

Kuigi maakonnaplaneering osutab kultuuripärandi ja väärtuslike maastike positiivsele rollile elukeskkonnas ja arendustegevuste planeerimisel, kiputakse eelistama tulutootavaid arendusperspektiive (nt tuuleparkide rajamine), mis ahvatlevad tahaplaanile jätma näiteks rohevõrgustiku kaitse. Ka arengudokumentides sätestatud tingimused ei ole erinevate (avalike) huvide tasakaalu hoidmiseks osutunud piisavaks.

Väärtuslikele maastikele maastikuhoiduskavasid koostatud ei ole.

Võru maakonnaplaneeringut 2030+ (kehtestatud 2018. a) on korduvalt muudetud miljööväärtuslike alade määramise ja välja arvamise osas.

Algatuskirja lisas nimetatud ülejäänud planeeringute elluviimise osas Muinsuskaitseametil kommentaare ei ole.

Eraldi soovime esile tuua mitmes maakonnaplaneeringus sõnastatud kohustuse leida hoonestusalade määramisel miljööväärtuslikeks või objektide/alade kultuuriväärtuslikuks tunnistamisel lisaks tingimuste seadmisele ka ressursid kavandatu elluviimiseks ja omanike

toetamiseks. Samas on jäetud nimetamata, kelle kohustus see on ja milles täpselt seisnema peaks, mistõttu ei ole nimetatud nõue vahel ka üldplaneeringutesse jõudnud ega ellu rakendatud.

Teeme ettepaneku maakonnaplaneeringute seletuskirjade sõnastamisel edaspidi kasutada kindlamat kõneviisi ja selgelt adresseeritud ülesandeid. Maakonnaplaneeringutes tuleks rohkem tähelepanu pöörata täiendavate uuringute, ülevaadete, inventuuride ja analüüside jms vajaduse teadvustamisele, mis saaksid anda alusteavet maakonnaplaneeringus seatud eesmärkide täitmiseks.

Näeme vajadust tõsta kohalike omavalitsuste planeeringute ja ehitusvaldkonna spetsialistide teadlikkust kultuuripärandi valdkonnas. See aitaks arengudokumentides käsitleda kohalikku identiteeti kandvaid pärandkultuuriobjekte, mis praegu pigem jäävad tahaplaanile. Muinsuskaitseamet on kooskõlastusmenetluste raames olulisematele objektidele ja aspektidele küll tähelepanu juhtinud, kuid see tegelikkuses jääb meie vastutusvaldkonnast väljapoole ning saab olla üksnes soovitusliku iseloomuga.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kateriin Ambrozevits

Ehituspärandi nõunik

Kateriin Ambrozevits, Ehituspärandi nõunik, 53821873,
kateriin.ambrozevits@muinsuskaitseamet.ee